

פרשת משפטים

כי תקנה עבד עברי (כא, ב)

מדוע פתחה התורה והקדימה לכל משפטיה דוקא את ענין העבד? מתרץ רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שהואיל ורק עתה יצאו ישראל ממצרים, ועדין חשים הם את עצמת המכות שבהן נחבט גופם, זה הזמן המתאים ביותר לבאר את כל ענין העבדות ולהורות להם כיצד נראה עבד על פי התורה הקדושה.

משל למלך שמרדו בו והוא נאלץ להמלט מארמונו, כשרק בגדיו לעורו.

המורדים הדקו את טבעת החנק סביבו, ובלית ברירה, כשהבחין שהוא כמעט נתפס, הוא מהר לנקוש על דלתו של בית שהזדמן לפניו וקרא לבעל הבית: "אנא, הצל אותי!"

בעל הבית, שהבין את המצוקה הנוראה, בה הוא נתון, הורה לו לשכב במהירות ופרש מעליו ערמת שקים ובלויי סחבות שהיתה לו בביתו.

לא חלפו חמש דקות, וכבר נשמעו נקישות עזות על דלת הבית: "איפה הוא?" בעל הבית נגש לפתח: "את מי אתם רוצים? במה אוכל לעזור?" "זוז" - שאגו הפורעים, וכבר נכנסו פנימה והחלו לנקוש על הקירות ועל הארונות בקתות הרובים שלהם, כדי להבחין היכן יש דלת כפולה.

אחד מהם הבחין בערמת הסחבות שהיתה מנחת בפנת החדר, והכה עליה נמרצות, אך בנס לא העלה על דעתו לחפור בה ולגלות את מי שמסתתר בתוכה.

לבסוף התיאשו המורדים ופנו ללכת, וכשהשתרר במקום שקט, העז המלך לצאת, עדין רועד וחווור כסיד.

"הצלת את חיי", לחש למצילו, נותר בבית עוד יומיים, וכשהתרחקו עוד הפורעים, יצא למקום אחר.

חלפו חודשים ספורים, המרד דוכא - והמלך שוב ישב בהדר על כסאו.

אחת מן הפעולות הראשונות שעשה, היתה, כמובן, לקרוא למצילו, על מנת לגמול לו על מה שעשה עבורו.

"הצלת את חיי", אמר לאיש כאשר עמד לפניו, "מה ביכולתי לעשות עבורך?"

"תודה לך אדוני המלך, אך איני חסר דבר... מכל מקום, אם זוכה אני לדבר אתך, מסקרן אותי לדעת כיצד הרגשת תחת ערמת הסחבות שהנחתי עליך, כשהחרבות הכו מעליך?"

למשמע הבקשה האדים המלך כולו: "איך אתה מדבר? הלא תבוש!" ומיד פקד על העבדים שלפניו: "הוציאוהו למוות בתליה!"

"אדוני המלך", פער האיש את פיו בתדהמה, "אני חוזר בי מהשאלה... אין המלך צריך לענות לי... רחם עלי, נהג בי כאלו לא שאלתי מאומה..."

אך המלך לא נרגע: "אי אפשר למחק את מה שדברת! זוהי חוצפה איומה שאתה עתיד לתת עליה את הדין!"

לא הועילו כל בקשות הרחמים, והאומלל הובהל לכיכר העיר בטקס מרשים, על צוארו הונח חבל התליה,

פרשת משפטים

והספירה לאחור החלה, כשהמלך עצמו מופקד על הארוע כולו מקרוב.

כשאמר התלין את הספרה "שתים" וכפסע היה בינו לבין המות, נגש אליו המלך, הסיר את החבל מעל צוארו ואמר לו כשחיוך על פניו: "כעת יודע אתה כיצד הרגשתי...?! לעולם לא היית מבין זאת, אלמלא היית חווה זאת על בשרך...".

מלים רבות אינן יכולות להסביר מה פשר המושג "עבדות", אך עם ישראל, אשר זה עתה יצאו מעבדות לחרות מבינים זאת היטב על בשרם, לפיכך בחרה התורה לפתוח בצווי זה, בטרם ילכו המאורעות שארעו להם וישקעו בנבכי ההיסטוריה ובתהומות השכחה.

מקור: הרב שלמה לוינשטיין שליט"א